

Cumhuriyet Dönemi Süreli Çocuk Yayınlarında Yarışmalar ve Çekilişler (1940-1950)

Derviş YILMAZ¹ & Aliye USLU ÜSTTEN²

Özet

Bu çalışmada, 1940-1950 yılları arasında yayımlanan süreli çocuk yayınlarındaki yarışma ve çekilişlerin kurgulanış biçimleri, tematik çerçeveleri ve çocukların bu etkinliklere katılım süreçleri ayrıntılı olarak incelenmiştir. Çalışma kapsamına alınan altı dergide (Çocuk Romanları, Billemece, Türk Çocuğu, Afacan Çocuk Gözü, Çocuk Alemi ve Küçük Kardeş) yer alan yarışma ve çekilişler; nitelik, amaç, ödül türü ve işlevsel özellikleri bakımından değerlendirilmiş; katılım yöntemleri, sonuçların nasıl ilan edildiği ve pedagojik vurgular analiz edilmiştir. Betimsel analiz ve tematik çözümleme yöntemleriyle elde edilen veriler, yapı, süreklilik, şeffaflık, ödül çeşitliliği ve pedagojik katkı temaları bağlamında irdelenmiş ve sunulmuştur. İncelenen dergilerdeki yarışmaların niteliği, vaat edilen ödüller ve sonuçların ilanı, benzerlikleri ve farklılıkları açısından karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Bulgular, erken Cumhuriyet döneminde yarışma ve çekilişlerin yalnızca bir eğlence unsuru değil; aynı zamanda pedagojik araç, reklam stratejisi, okur bağlılığı yaratma yöntemi ve kültürel katılım modeli olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Çocukların zihinsel, dilsel ve sosyal becerilerinin gelişimine katkı sağlayan bu uygulamaların, yayıncılar için ticari kaygı ve toplumsal ideallerin dengelendiği bir araç niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Süreli Çocuk Yayınları, Yarışmalar, Çekilişler, Ödüller, Kazananlar.

Competitions and Raffles in Children's Publications During the Republican Era (1940-1950)

Abstract

This study examines in detail the design, thematic frameworks, and children's participation processes in contests and sweepstakes published in children's periodicals between 1940 and 1950. The contests and sweepstakes featured in the six magazines included in the study (Çocuk Romanları, Billemece, Türk Çocuğu, Afacan Çocuk Gözü, Çocuk Alemi, and Küçük Kardeş) were evaluated in terms of their quality, purpose, type of prize, and functional characteristics; participation methods, how the results were announced, and pedagogical emphases were analyzed. The data obtained through descriptive analysis and thematic analysis were examined and presented in the context of structure, continuity, transparency, award diversity, and pedagogical contribution themes. The nature of the competitions in the examined magazines, the promised awards, and the announcement of the results were discussed comparatively in terms of their similarities and differences. The findings reveal that during the early Republican period, contests and raffles served not only as entertainment but also as pedagogical tools, advertising strategies, methods for creating reader loyalty, and models of cultural participation. It is understood that these practices, which contribute to the development of children's mental, linguistic, and social skills, represent a tool for publishers that balances commercial concerns and social ideals.

Keywords: Periodical Children's Publications, Competitions, Sweepstakes, Prizes, Winners.

Article Info Makale Bilgisi	Received / Geliş Tarihi	Reviewed / Kabul Tarihi	Published / Yayın Tarihi
	26.11.2025	01.07.2026	08.07.2026

¹ Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, dyilmaz4085@hotmail.com

² Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, aliyeuslu@yahoo.com

Giriş

Sürelî çocuk yayınları; çocuklara yönelik olarak hazırlanan, içerisinde güncel olaylara dair haber değeri taşıyan içeriklerin yanı sıra eğlenceli fotoğraflar, öyküler, masallar, bilmeceler ve fıkralar gibi çeşitli unsurların yer aldığı ve belirli aralıklarla -haftalık, on beş günlük ya da aylık- yayınlanan gazete ve dergiler olarak tanımlanabilir. Bu tür yayınlar, çocukların gündemi takip etme ve kalıcı bilgiler edinme süreçlerinde etkili olduğu kadar; bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleme ve toplumsal uyumlarını kolaylaştırma açısından da önemli bir işlev üstlenmektedir (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007, s. 248).

Türkiye’de Cumhuriyet rejiminin erken dönemlerinden itibaren, çocukların eğitiminde ve eğlenceli öğrenme süreçlerinde sürelî yayınlar önemli bir mecra hâline gelmiştir. Bu yayınlar eğitici ve eğlendirici içeriklerle çocuklara ulaşmayı amaçlamış, onların ilgisini çekerek sürelî yayınlarla düzenli bir ilişki kurmalarını sağlamıştır. Çocuklar, kendileri için özel olarak yayımlanan dergi ve gazeteler aracılığıyla yalnızca bilgi edinmekle kalmayıp; aynı zamanda sahip oldukları beceri ve yetenekleri sergileme fırsatı da bulmuşlardır. Bu yayınlar, çocukların henüz fark edilmemiş potansiyellerini keşfetmelerine ve kendilerini ifade etmelerine olanak tanıyarak, yaratıcı yönlerini geliştiren destekleyici bir platform sunmuştur (Yalçın ve Aytaş, 2014, s. 234; Kodan, 2015, s. 502). Özellikle bu dönemde çocuk dergilerinde yer verilen yarışmalar ve çekilişler, çocukların dergiye olan bağlılıklarını artırmak, onları aktif okuyucular hâline getirmek ve pedagojik hedeflere ulaşmak amacıyla sıkça başvurulan yöntemler arasında yer almıştır.

Yarışma, bireylerin ya da grupların belirli bir hedef doğrultusunda çaba göstermeleri sonucu ortaya çıkan, taraflar arasında üstünlüğün belirlenmesine yönelik bir etkileşim biçimidir (Tezcan, 1995, s. 108). Fiziksel güçten zihinsel becerilere kadar geniş bir yelpazede gerçekleşebilen bu karşılaşmalar, katılımcıların performanslarını sergilemelerine imkân tanınması bakımından önemli sosyal araçlardır. Yarışmalar sonucunda üstün gelen taraflar kimi zaman yalnızca takdir edilmekle, kimi zaman da şan, şeref ya da maddi bir ödülle ödüllendirilmektedir (Huizinga, 2018, s. 71). Bu yönüyle yarışmalar, bireysel gelişimi teşvik eden bir süreç ve toplumsal katılımı destekleyen bir araç olarak değerlendirilebilir. Zaman içerisinde yarışma kavramı, yalnızca bireyler arasındaki rekabeti yansıtan bir yapı olmaktan çıkmış; özellikle sürelî yayınlar başta olmak üzere çeşitli yayıncılık faaliyetlerinde okuyucu ilgisini çekme ve etkileşimi artırma amacıyla kullanılan bir yöntem hâlini almıştır.

Sürelî yayınlarda yarışmaların yanı sıra çekilişler de okuyucu kitlesini genişletmek ve satışları artırmak amacıyla başvurulan araçlar arasında yer almıştır. Yarışmalar, katılımcılardan belirli bir beceri, çaba ya da yetenek sergilemeleri beklenen etkinliklerken; çekilişler, tamamen şansa dayalı bir sistem üzerine kuruludur (Müftüoğlu, 2024, s. 16). Bu temel fark, çekilişlerin daha düşük katılım engeli nedeniyle daha geniş kitlelere ulaşabilmesini mümkün kılmaktadır. Nitekim hem yarışmalar hem de çekilişler, özellikle tirajın düştüğü ya da okuyucu ilgisinin azaldığı dönemlerde yayıncılar tarafından satışları canlandırmak amacıyla tercih edilmiştir (Özdemir, 2018, s. 137). Sürelî yayınlarda fotoğraf, resim, kompozisyon ve bulmaca gibi içeriklerle düzenlenen yarışmaların yanı sıra, doğru cevabı veren katılımcılar arasında kura ile gerçekleştirilen çekilişler de bu tür etkileşimsel uygulamaların örnekleri arasında yer almıştır.

Türkiye’de sürelî yayınlar, erken Cumhuriyet döneminden itibaren bu tür uygulamalarla okuyucunun ilgisini çekmeye çalışmıştır. Örneğin; 1926 yılında Vakit Gazetesi, bir satranç problemi çözümü yarışması düzenlemiş ve doğru yanıt verenler arasında yapılan çekilişle satranç takımı hediye etmiştir. Aynı şekilde Akşam Gazetesi, 1927 yılında yapılan nüfus sayımı üzerine tahmin yarışması düzenleyerek kazananlara çeşitli ödüller sunmuştur (Özdemir, 2018, s. 137-138). Bu örnekler, yarışma ve çekilişlerin yalnızca bir eğlence unsuru değil, aynı zamanda okur kitlesiyle etkileşim kurmanın etkili bir yöntemi olarak görüldüğünü göstermektedir. Bu yaklaşımın çocuklara yönelik yayınlarda nasıl şekillendiği ise ayrıca incelenmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye’de süreli çocuk yayınları, modernleşme sürecinin ve toplumsal dönüşümlerin önemli göstergeleri arasında yer almakta; çocukluğun tarihsel inşasını, ideolojik yönlendirmesini ve eğitimsel boyutunu anlamada temel kaynaklardan biri olarak değerlendirilmektedir. Yazılı basınla eşzamanlı biçimde gelişen çocuk dergileri, bir yandan çocuklara yönelik eğlence ve bilgi aktarımı sağlarken, diğer yandan dönemin siyasal söylemlerini, eğitim politikalarını ve toplumsal ideallerini yansıtan araçlar hâline gelmiştir (Koçer, 2020). Bu bağlamda literatürde çocuk dergileri; millî kimlik inşası, modern yurttaş yetiştirme, çocukluk algısının sosyalleştirilmesi, eğitim düşüncesinin yaygınlaştırılması ve medya aracılığıyla toplumsal yönlendirme gibi çok boyutlu işlevleriyle incelenmektedir.

Erken Cumhuriyet dönemine odaklanan çalışmaların önemli bir kısmı, çocuk dergilerini yeni neslin değerlerle donatılmasında yönlendirici bir mecra olarak ele almaktadır. Akbayrak (2014), “Mektepli Gazetesi”, “Çocuk” ve “Çocuk Sesi” üzerinden yaptığı incelemede bu yayınların çocukları Cumhuriyet’in idealleri doğrultusunda biçimlendirdiği sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada, beden terbiyesi, yerli malı kullanımı ve kız çocuklarının eğitime katılımı gibi temalar Cumhuriyet’in yeni birey tasarımıyla ilişkilendirilmiştir. Benzer biçimde Başboğa (2018) da erken Cumhuriyet’in çocukluğa yönelik ahlaki, bedensel ve terbiyevi inşaa modelini çözümleyerek Cumhuriyet çocuğunun modern, rasyonel, seküler ve devletin “makbul” vatandaşına dönüştürülmek üzere sistematik olarak şekillendirildiğini vurgulamıştır.

Çocuk dergilerinin millî kimlik üretimindeki rolü, yalnızca birey davranışlarının düzenlenmesiyle sınırlı kalmamış, aynı zamanda ideolojik aidiyetlerin güçlendirilmesiyle de ilişkilendirilmiştir. Edilgen (2019), tek parti dönemindeki dergilerin millî kimlik bilincini oluşturmak üzere devletin ideolojik yönlendirmesini desteklediğini ve çocukların yalnızca eğitilmediğini, aynı zamanda bir ulus-topluluğunun parçası hâline getirilmeye çalışıldığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde Öztekin (2019), Yavrutürk ve Cumhuriyet Çocuğu dergilerinde ideal Türk çocuğunun Kemalist, vatansever, tutumlu, modern ve savaşçı niteliklerle donatılarak temsil edildiğini göstermiştir. Dolayısıyla çocuk dergileri, bu dönemde popüler kültür ürünü olmanın ötesinde, devlet ideolojisinin meşruiyetini pekiştiren pedagojik araçlar olarak işlev görmüştür.

Literatür, süreli çocuk yayınlarının sadece ideolojik bir işlev taşımadığını, aynı zamanda toplumsal değişim ve ekonomik koşullar doğrultusunda çocukluk algısının dönüşümünü yansıttığını da göstermektedir. Terkan (2009), çocukluk imgelerinin dönemsel olarak farklılaştığını; savaş yıllarında tasarruf eden, çalışan ve aileye katkı sağlayan çocuk figürünün öne çıktığını, 1980 sonrası ise tüketim kültürünün etkisiyle eve kapanan ve ticarileşmiş bir çocuk imgesinin belirginleştiğini saptamıştır. Bu bulgu, çocuk yayıncılığının yalnızca toplumsal idealler değil, aynı zamanda ekonomik koşullar ve tüketim politikaları ile şekillendiğine de işaret etmektedir.

Süreli çocuk yayınları üzerine yapılan çalışmalarda genel eğilim, çocuk dergilerini içerikleri üzerinden incelemek ve çocukluğun temsil biçimlerini değerlendirmek yönündedir. Bu bağlamda mevcut araştırmalar, süreli çocuk yayınlarının toplumsal inşaa süreçlerindeki rolünü farklı dönemsel bağlamlarda ortaya koymakta; çocuk dergiciliği çalışmalarının disiplinler arası bir alan hâline geldiğini göstermektedir. Bu çalışmada ise Cumhuriyet dönemi süreli çocuk yayınlarında yarışma ve çekilişlerin nasıl bir rol üstlendiği incelenecektir. Yarışmaların eğitsel, yönlendirici ve katılımcı niteliğiyle çocuk yayıncılığına olan katkısı değerlendirilecek; aynı zamanda çekiliş gibi şansa dayalı uygulamaların dönemin yayıncılık stratejileri içindeki yeri ortaya konacaktır. Bu çerçevede, özellikle 1940-1950 yılları arasında yayımlanan çocuk dergilerinde yarışma ve çekilişlerin nasıl kurgulandığı, hangi tematik çerçevede sunulduğu ve çocukların bu etkinliklere nasıl dâhil edildiği ayrıntılı biçimde analiz edilecektir.

Bu araştırma, erken Cumhuriyet döneminde çocuklara yönelik süreli yayınların eğitici ve yönlendirici işlevini anlamaya katkı sağlaması açısından önemlidir. Söz konusu dönemdeki yayınlarda yer alan yarışma ve çekilişlerin yalnızca birer eğlence unsuru olarak değil; çocukların ilgi, katılım ve gelişim süreçlerini destekleyen pedagojik araçlar olarak nasıl konumlandırıldığını ortaya koyması bakımından da anlamlıdır. Çalışmanın, dönemin yayıncılık anlayışı ve çocuklara

hitap etme biçimine ilişkin sunacağı bulguların çocuk edebiyatı ve medya tarihi literatürüne özgün katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda, söz konusu eğitsel ve yönlendirici işlevlerin somut biçimde görülebilmesi için dönemin süreli çocuk yayınlarının içerik yapısının incelenmesi gerekmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Araştırmada, Cumhuriyet döneminde çocuklara yönelik süreli yayınlarda yer alan yarışma ve çekiliş uygulamalarının yapısını, işlevini ve pedagojik etkilerini ortaya koymak amacıyla nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırmalar, olguların doğal bağlamları içinde anlamlandırılmasını ve ayrıntılı biçimde incelenmesini sağlayan bir yaklaşım sunar (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 45). Bu doğrultuda çalışmada, dönemin çocuk yayınlarında yarışmaların hangi amaçlarla kurgulandığı, çocuklara nasıl sunulduğu, katılımın hangi yöntemlerle teşvik edildiği ve ödüllendirmelerin ne şekilde yapıldığı kapsamlı bir biçimde değerlendirilmiştir.

Örneklem

Araştırmada 1940-1950 yılları arasında yayımlanmış altı çocuk dergisi/gazetesi amaçlı örneklem olarak belirlenmiştir. Bu dergiler, söz konusu dönemde geniş kitlelere ulaşan ve yarışma/çekiliş içeriği bakımından zengin örnekler sunan süreli çocuk yayınları olmaları nedeniyle seçilmiştir. Dergi seçiminde dönemin süreli çocuk yayıncılığında Faruk Gürtunca, Hamit Şendur, Naki Tezel gibi önemli isimlerin sahibi olduğu dergilere yer verilmiştir. Yine dergiler belirlenirken farklı yaş gruplarına hitap eden dergiler olmasına ve cilt ve sayıların yakınlığına dikkat edilmiş, Nedim Tör'e ait Doğan Kardeş dergisi yerine onun ilk okul birinci sınıf öğrencilerine yönelik hazırladığı Küçük Kardeş dergisine yer verilmiştir. Ayrıca seçilen dergilerin yayın sürekliliği, temsiliyet gücü ve pedagojik içerik çeşitliliği açısından dönemin çocuk yayıncılığını yansıtmaya potansiyeline sahip olmaları, araştırma örneklemini oluşturmada etkili olmuştur. Çalışmada incelenen dergilere ait bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir:

Tablo 1. Çalışmada incelenen dergilere ait bilgiler

Derginin Adı	Sahibi	Yayın Yılı	Sayı/Cilt Bilgisi	Yayın Periyodu	Yayın Yeri
Çocuk Romanları	M. Faruk Gürtunca	1941	Cilt: 1-2 Sayı:1-29	Haftalık	İstanbul
Bilmece	Cemil Tuna	1943-1945	Cilt: 1-5 Sayı:1-104	Haftalık	İstanbul
Türk Çocuğu	Naki Tezel	1944-1946	Cilt: 1-2 Sayı:1-25	15 Günlük	Ankara
Afacan Çocuk Gözü	M. Faruk Gürtunca	1945-1946	Cilt: 1-2 Sayı: 1-52	Haftalık	İstanbul
Çocuk Alemi	Hamit Şendur	1947-1948	Cilt: 1-4 Sayı: 1-84	Haftalık	İstanbul
Küçük Kardeş	V. Nedim Tör	1947-1948	Sayı: 1-32	Haftalık	İstanbul

Veri Toplama Tekniği

Araştırmanın veri toplama sürecinde doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 217). Bu bağlamda, dönemin çocuk dergileri taranarak elde edilen yarışma ve çekiliş içerikleri; nitelik, amaç, ödül türü ve işlevsel özellikler

açısından incelenmiştir. Ayrıca, çocuklara sunulan katılım yöntemleri, sonuçların ilan biçimleri ve pedagojik vurgular belirlenerek analiz edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde elde edilen veriler, betimsel analiz ve tematik çözümleme yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguların düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunulmasıdır. Bunun için elde edilen veriler önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 256). Bu doğrultuda 1940-1950 yılları arasında yayımlanmış altı tane çocuk dergi ve gazetesi amaçlı örneklem olarak belirlenmiş ve değerlendirmeye alınmıştır. İncelenen süreli çocuk yayınlarındaki yarışma ve çekilişler; yapı, süreklilik, şeffaflık, ödül çeşitliliği ve pedagojik katkı temaları çerçevesinde ayrıntılı olarak irdelenmiştir. İncelenen dergilerdeki yarışma ve çekiliş uygulamaları, benzerlikleri ve farklılıkları bakımından çalışmanın sonuç kısmında karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Bulgular

Cumhuriyet döneminde çocuklara yönelik süreli yayıncılık, yalnızca eğitici ve eğlendirici metinlerle değil, aynı zamanda okur katılımını teşvik eden yarışmalar ve ödül uygulamalarıyla dikkat çekmektedir. Bu yayınlar, çocukların dergiyle etkileşimini artırmayı, düzenli okuma alışkanlığı kazandırmayı ve onların zihinsel, dilsel ve kültürel gelişimlerini desteklemeyi hedeflemiştir. 1940'lı yıllar Türkiye'sinin sosyal ve pedagojik yapısıyla uyumlu olarak tasarlanan bu yarışmalar; bilgi, dikkat, yaratıcılık, şans ve sosyal katılım eksenlerinde çeşitlenmiş; kimi zaman sinema gösterimleri gibi kolektif etkinliklere, kimi zaman bilmece ve bulmaca gibi bireysel becerileri ölçen uygulamalara dönüşmüştür. Aşağıda, bu çerçevede Çocuk Romanları, Bilmece, Türk Çocuğu, Afacan Çocuk Gözü, Çocuk Alemi ve Küçük Kardeş dergilerinde yer alan yarışmalar, ödüller ve kazananlara ilişkin bulgular ayrıntılı şekilde ele alınmıştır.

Çocuk Romanları Dergisinde Yarışmalar, Ödüller ve Kazananlar

1941'de yayımlanan Çocuk Romanları dergisi, dönemin çocuk yayın kültürü açısından önemli bir yere sahiptir. Dergi, M. Faruk Gürtunca'nın sahipliğinde, R. Saraçoğlu'nun genel yayın müdürlüğünde, A. Naci Güler'in teknik sorumluluğunda İstanbul'daki Ülkü Basımevinde basılmıştır. Haftalık pazartesi günleri çıkan ve 5 kuruşa satılan dergi, okuyucuya yıllık ve altı aylık abonelik seçenekleriyle sunulmuştur. Toplam 29 sayı yayımlanan derginin ilk 26 sayısı birinci cildini, 27. sayıdan itibaren çıkarılan iki sayısı ise ikinci cildini oluşturmuştur. Çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmayı amaçlayan dergi, çoğunlukla Batı kökenli eserlerin çeviri veya uyarlamalarına yer vermiştir. Dergide New York, Kaliforniya, Alaska gibi yabancı mekânlar ve Mister Moto, Bill, Tom gibi karakterler öne çıkmış; Demir Alsancak ve Takmadiş Nuri gibi yerli kahramanlar bile Batılı kentlerde maceralar yaşamıştır. "Uçan Cow-boy", "Vahşiler Geliyor" ve "Vahşiler Kaçıyor" gibi başlıklar dergideki Batı menşeli kurgu atmosferini yansıtmaktadır.

Çocuk Romanları dergisinin ilk on iki sayısında üç büyük yarışma ve bir sinema etkinliği düzenlenmiş, bu etkinliklerle çocuk okurların ilgisi canlı tutulmaya çalışılmıştır. Düzenlenen yarışmalar içerik açısından hem bilgiye dayalı hem de eğlendirici nitelikler taşımakla birlikte, okuyucuların katılımını teşvik eden çeşitli ödüllerle de desteklenmiştir. Dergideki yarışma ve etkinliklere kuponla katılım, çözüm gönderme, ödül kazanımı ve kazananların ilan edilmesi gibi uygulamalar dönemin çocuk yayıncılığı anlayışında interaktif bir modelin inşa edildiğini göstermektedir.

Çocuk Romanları dergisi, yalnızca heyecanlı romanlar ve hikâyeler sunmakla kalmayacağını, aynı zamanda okurlarına çeşitli kültürel etkinlikler de sağlayacağını duyurmuştur. Bu kapsamda düzenlenen "Sinemamız" başlıklı etkinlik, derginin ilk beş sayısında okuyuculara sunulan kuponları biriktiren çocuklara yönelik ücretsiz sinema gösterimleri vaadiyle başlamıştır. Dergi, çocukların ilgisini çekecek ve "terbiyeli" olarak nitelendirdiği filmleri büyük bir özenle seçerek Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde gösterime sunmayı planlamıştır. "İşte

bizim hakikî okuyucularımızı bu kuponları toplamakla ispat edecek arkadaşlar sinema müsamerelerimizden istifade edeceklerdir.” (Çocuk Romanları dergisi, 1. Sayı, 1941, s. 11).

Derginin beşinci sayısında yer alan duyuruda, 20–26 Nisan tarihleri arasında kuponlarını “Ankara Caddesi No: 72’deki Ülkü Kitap Yurdu”na getirenlerin sinema davetiyesi alabileceği belirtilmiş ve gösterimin Beyoğlu’nun birinci sınıf sinemalarından birinde yapılacağı müjdelenmiştir (Çocuk Romanları dergisi, 5. Sayı, 1941, s. 11). Etkinliğe gösterilen yoğun ilgiyle birlikte 2500 okuyucunun sinema davetiyesi aldığı açıklanmış ve bu talebi karşılamak amacıyla Beyoğlu’ndaki Alkazar Sineması 7–14 Mayıs tarihleri arasında kiralanarak, bu tarihler arasında davetiyesi olan her çocuk dilediği gün sinemaya ücretsiz girebilmiştir (Çocuk Romanları dergisi, 6. Sayı, 1941, s. 11). Bu etkinlik, derginin okuyucularıyla kurduğu interaktif ve ödüllendirici ilişkiye örnek teşkil eden önemli bir girişim olmuştur.

Çocuk Romanları dergisi yine ilk sayısında *“iki üç sayıda bir tekrar edilmek üzere sevgili okuyucularını hem eğlendirecek hem de kendilerine kıymetli hediyeler kazandıracak müsabakalar tertip”* edileceğini duyurmuş ve *“Resimli ve Resimsiz Romanlarımızdan Hangilerini Beğeniyorsunuz?”* başlıklı bir müsabaka düzenlemiştir (Çocuk Romanları dergisi, 1. Sayı, 1941, s. 11). Okuyucuların dergide yer alan romanlar arasından bir resimli ve bir resimsiz olanı seçip kuponla birlikte dergiye göndermeleri istenmiştir. Bu yarışma, okur katılımını teşvik eden ve aynı zamanda derginin içerik tercihlerini ölçmeye yönelik bir anket-müsabaka formatında kurgulanmıştır. Yarışmada birincilik ödülü bir fotoğraf makinesi, ikincilik ödülü bir yıllık dergi aboneliği, üçüncülük ödülü ise deri bir para çantası olarak belirlenmiş; ilk 150 kişiye kadar farklı hediyeler dağıtılmıştır. Sonuçlar derginin altıncı, yedinci ve sekizinci sayılarında ilan edilmiş, kazananların isimleri ve adresleri yayımlanmıştır. İstanbul’daki okuyucular ödülleri Ülkü Kitap Yurdu’ndan alırken, Anadolu’daki kazananlara ödüller posta ile gönderilmiştir.

Çocuk Romanları dergisinin dördüncü sayısı ile başlattığı ikinci yarışma, eğitici yönüyle dikkat çeken bir bilgi oyunu niteliğindedir. Yarışmada okuyuculardan, bir fidanlık görselinde yer alan sekiz ağacın ismini, ortalarındaki heceleri birleştirerek bulmaları istenmiştir. Bu etkinlik, çocukların dikkat ve dil becerilerini geliştirmeyi amaçlarken aynı zamanda onları dergiyle etkileşimde tutmayı hedeflemektedir. Yarışmaya katılım, derginin sayfa altındaki kuponun ve çözümün, 30 gün içerisinde belirtilen adrese gönderilmesi koşuluna bağlanmıştır. Yarışma sonunda doğru yanıt veren okuyucular arasından seçilen 100 kişiye çeşitli ödüller verilmiştir. Birincilik ödülü bir kol saati, ikincilik ödülü bir futbol topu, üçüncülük ödülü ise 150 kuruş değerinde kitap seti olmuştur. Ayrıca ilk 10’a girenler kutu şekerleme, 100’e kadar olan katılımcılar ise dolma kalem, para çantası, hikâye kitabı, şiir kitabı, resim albümü, “Mikifare” kitabı ve renkli kart gibi çeşitli armağanlarla ödüllendirilmiştir. Kazananların adları derginin 9. ve 10. sayılarında tam liste halinde yayımlanmış, hediyeler İstanbul’daki okuyuculara Ülkü Kitap Yurdu’ndan elden, Anadolu’daki okuyuculara ise posta yoluyla ulaştırılmıştır.

Çocuk Romanları dergisinin on ikinci sayısında yer alan son yarışma, bilgi temelli bir bulmaca etkinliği olarak tasarlanmıştır. Katılımcılardan, verilen ipuçlarıyla 4x4 karelik bir bulmacadaki dört kelimeyi doğru şekilde bulmaları istenmiştir. Yarışma, eğlenceli olduğu kadar dikkat gerektiren yönüyle çocuklara yönelik eğitici bir içeriğe sahiptir. Yarışmada dereceye girenlere altın uçlu dolma kalem, badem şekeri, resim albümü gibi ödüllerin yanı sıra ilk yüze girenlere çeşitli hediyeler vaat edilmiştir. Katılım için, çözümle birlikte sayfadaki kuponun 30 gün içinde belirtilen adrese gönderilmesi istenmiştir. Ancak bu yarışmanın sonuçları, derginin sonraki sayılarında ilan edilmemiştir. Bu durum, şeffaflık ve okuyucu güveni açısından eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Görüldüğü üzere Çocuk Romanları dergisinde yer alan yarışmalar, dönemin pedagojik ve kültürel anlayışını yansıtan, çocukları eğlendirmeyi ve aybı zamanda da eğitmeyi amaçlayan bir yayıncılık yaklaşımını temsil etmektedir. Sinema gösterimi gibi kolektif katılımlı etkinliklerden, dikkat ve bilgi temelli bireysel yarışmalara kadar uzanan bu organizasyonlar, çocukların süreli yayınlara olan ilgisini artırmak için etkili araçlar olarak kullanılmıştır. Hediyeler aracılığıyla ödüllendirilen bu yarışmalar aynı zamanda aidiyet ve başarı duygusu oluşturarak okur

bağlılığını güçlendirmiştir. Kazananların isimlerinin yayımlanması, sürecin şeffaf ve güvenilir bir yapıda yürütüldüğünü gösterirken, bazı yarışmaların sonuçlarının ilan edilmemesi bu yapının sürekliliği açısından eleştirilebilir. Buna karşın söz konusu yarışmalar, Cumhuriyet dönemi çocuk yayıncılığında okur etkileşimini artıran ve kültürel sürekliliği destekleyen uygulamalar arasında değerlendirilebilir.

Bilmece Dergisinde Yarışmalar, Ödüller ve Kazananlar

1943-1945 yılları arasında yayımlanan ve toplam 104 sayıya ulaşan Bilmece dergisi, dönemin çocuk edebiyatı ve pedagojik anlayışını yansıtan önemli bir süreli yayındır. *"Haftalık Çocuk ve Okul Mecmuası"* alt başlığıyla cumartesi günleri yayımlanan dergi, çocukları hem eğlendirmeyi hem de eğitmeyi amaçlayan içeriklere yer vermiştir. Satış fiyatı 10 kuruş olarak belirlenen derginin sahipliği ve neşriyat müdürlüğü görevini başlangıçta Cemil Tuna üstlenmiş; bu görev 28. sayıdan itibaren Hikmet Güney'e devredilmiştir. Derginin otuzuncu sayısında, Maarif Vekilliği tarafından Tebliğler Dergisi'nin 27.03.1944 tarih ve 269 sayılı nüshası ile bütün okullara tavsiye edildiği duyurulmuştur. Bu özellikleriyle Bilmece dergisi, II. Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'de çocuklara yönelik eğitici ve kültürel içerikler sunan etkili bir yayın organı olmuştur.

Bilmece dergisinde yer alan bilmeceler içerik ve biçim açısından son derece çeşitli, eğlenceli ve düşündürücüdür. Her sayıda ortalama iki sayfa bilmecelere ayrılmıştır. Bu bilmecelerin yalnızca eğlence amacı taşımadığı, aynı zamanda çocukların dikkat, mantık yürütme, dil becerileri, görsel algı ve problem çözme yetilerini geliştirmeye yönelik hazırlandığı da görülmektedir. Dergideki bilmeceler, tematik ve biçimsel açıdan çeşitlilik göstermektedir. Bilmece sayfalarında yer alan mantık yürütmeye dayalı bilmeceler bireylerin doğru sonuca ulaşmak için çıkarım yapmalarını gerektirirken, görsel algıya hitap eden bulmacalar dikkat ve ayrıntıyı fark edebilme becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Sözcük oyunları ve dilsel çözümleme gerektiren sorular, çocukların dil becerilerini desteklerken; şekil çizimi ya da görsel kopyalama gibi etkinlikler el-göz koordinasyonunu geliştirici niteliktedir. Ayrıca, bazı bilmeceler eğlenceli bir formatta sunulsa da aynı zamanda çocukların sayısal işlem becerilerini güçlendirmeye yönelik yapılandırılmıştır.

Dergi, okuyucularını eğlendirirken düşündürmeye teşvik eden bu bilmece ve bulmacalardan hareketle yarışmalar düzenlemiş ve dağıttığı ödüller sayesinde okuyucu kitlesiyle olan etkileşimini canlı tutmuştur. Bu bağlamda ilk ipuçları derginin ikinci sayısında görülmektedir. *"Bilmecelerimizden herhangi birini yapanlardan her sayıda yüz kişiye hediye verilecektir. Üçüncü sayımızda kazananların adlarını yazacağız"* (Bilmece, 1943, Sayı 2, s. 8) ifadesiyle yarışma süreci duyurulmuş ve bir sonraki sayıdan itibaren kazananların adları *"Bu Hafta"* başlıklı sütunda yayımlanmaya başlanmıştır. Üçüncü sayıda, *"Bundan önceki sayılarımızdaki bilmeceleri çözenlerin adlarını yazıyoruz. Adresleri bizde saklı olan bu okuyucuların çok yer tutmasını diye yalnız adları ile soyadları yazılmıştır"* (Bilmece, 1943, Sayı 3, s. 2) denilerek sürecin şeffaf biçimde sürdürüleceği vurgulanmıştır.

Yarışmalar, her hafta düzenli olarak devam etmiş ve çeşitli sayılarda ödül sistemiyle ilgili bilgilendirmeler yapılmıştır. Dördüncü sayıda yer alan *"Her hafta bilmecelerden herhangi birini yapan 50 okuyucuya değerli hediyeler veriyoruz"* (Bilmece, 1943, Sayı 4, s. 4) ifadesi, yarışmanın istikrarla sürdüğünü göstermektedir. Altıncı sayıda ise yarışmanın bir organizasyon çerçevesine dönüştüğü anlaşılmaktadır: *"Dikkat! Bilmecelerden herhangi birini yapanlara hediye verilir. Bizden birer numara alıp Bilmece kulübüne üye yazılın"* (Bilmece, 1943, Sayı 6, s. 2). Bu duyuru, yarışmaya katılımın daha sistemli hâle getirildiğini ve *"Bilmece Kulübü"* aracılığıyla takip edildiğini göstermektedir.

Derginin sekizinci sayısı, yarışma sürecine dair daha ayrıntılı ve düzenleyici bilgilere yer verdiği için dikkat çekicidir. Buna göre, düzenli olarak bilmece çözmek isteyen okuyuculara birer numara verilmeye başlanmış ve bu numaraların bilmece kâğıtlarına yazılması zorunlu tutulmuştur. İlk kez katılanlara doğrudan numara verileceği, kuponsuz gönderimlerin dikkate alınmayacağı ve sadece tarif ya da kopya yoluyla, sayfa numarası belirtilerek yapılan

başvuruların kabul edileceği belirtilmiştir. Ayrıca, her hafta 50 ila 100 kişinin ödül kazandığı, İstanbul'daki okuyucuların hediyelerini sadece çarşamba ve cumartesi günleri alabilecekleri, diğer şehirlerdeki okuyucuların ise hediyelerine posta yoluyla ulaşacakları ifade edilmiştir. Gönderimlerin 60 paralık pulla ve açık zarf içinde yapılması gerektiği de bu kurallar arasında yer almaktadır (Bilmece, 1943, Sayı 8, s. 2).

Dergide yarışmaya katılım sürecini belgeleyen kupon sistemi, ilk on iki sayıya kadar A, B, C şeklinde harflerle yürütülmüş, on ikinci sayıdan itibaren ise numaralı bir kupon sistemine geçilmiştir. Bu geçiş, başvuruların daha düzenli arşivlenmesini ve değerlendirme sürecinin daha sistematik ilerlemesini sağlamıştır.

Derginin farklı sayılarına bakıldığında, bilmece çözümlerine yönelik verilen ödül ve hediyelerin dikkat çekecek ölçüde çeşitlilik arz ettiği görülmektedir. Okuyuculara cep saati, futbol topu, bir kilo ve yarımşar kilo şeker, hastalıklardan korunma kitabı, kuvvet şurubu, altı aylık dergi aboneliği, bir yıllık dergi aboneliği, dolma kalem, kitap dolabı, suluboya takımı, diş fırçası, resim albümü, kurşun kalem, boyalı kalem, hikâye kitabı, defter, çikolata, derginin ilk altı sayısı, derginin birinci cildi gibi hediyeler verilmiştir. Bu ödüller hem dönemsel koşullar hem de hedef kitlenin yaş ve ilgi özellikleri göz önünde bulundurularak özenle seçilmiştir.

Ödüller arasında yer alan cep saati ve futbol topu gibi nesneler, dönemin çocukları için hem işlevsel hem de yüksek değer taşıyan cazip araçlar olarak öne çıkarken; özellikle savaş ve kıtlık yıllarında dağıtılan bir kilo veya yarım kilo şeker gibi gıda temelli ödüller, sembolik olmanın ötesinde maddi bir kıymet taşımakta ve çocuklar açısından büyük bir mutluluk kaynağına dönüşmektedir. Dergide çocukların bilişsel ve sanatsal gelişimlerine katkı sağlayacak nitelikteki dolma kalem, kurşun kalem, defter, suluboya takımı, boyalı kalem ve resim albümü gibi kırtasiye ve sanat malzemeleri de sıklıkla ödül olarak tercih edilmiştir. Bu tür araçlar hem okul yaşamını desteklemekte hem de yaratıcı ifadeye olanak tanımaktadır. Öte yandan, hastalıklardan korunma kitabı, kuvvet şurubu ve diş fırçası gibi sağlık ve hijyen temalı ödüller, derginin çocukların yalnızca zihinsel değil, aynı zamanda fiziksel sağlıklarını ve hijyen alışkanlıklarını da önemseyen bütüncül bir anlayış benimsediğini göstermektedir. Ayrıca altı aylık ve bir yıllık dergi abonelikleri, derginin ilk altı sayısı ya da birinci cildi gibi süreli yayınlar üzerinden verilen ödüller, çocuklarda düzenli okuma alışkanlığının pekiştirilmesine hizmet etmektedir. Tüm bu ödüller bir arada değerlendirildiğinde, Bilmece dergisinin eğlenceli bir yayın olmanın ötesinde, çok yönlü bir çocuk gelişimi anlayışını benimsediği ve ödüllendirme sistemini bu doğrultuda yapılandırdığı açıkça görülmektedir.

Dergideki yarışmalar açısından dikkat çeken bir diğer önemli husus, yarışmaların duyurusu, ödüllerin nitelikleri ve sonuçların açıklanma tarihleriyle ilgili bilgilerin her zaman önceden açık ve sistemli biçimde verilmemiş olmasıdır. Başlangıçta yarışma koşulları ve ödül yapısı belirsizken, zamanla bazı kurallar netleştirilmiş, örneğin kupon sistemine geçilmiş ve gönderim şekline dair ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. Yine de birçok yarışmada hangi ödüllerin verileceği ya da kazananların ne zaman açıklanacağı önceden belirtilmemiştir. Bu durumun katılımcı çocuklar açısından süreç şeffaflığı ve beklenti yönetimi açısından eksiklik yaratabileceği söylenebilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde Bilmece dergisindeki yarışmalar; mantık, görsel algı, dil ve sayısal becerilere yönelik çeşitliliğiyle eğlenceli ve öğretici nitelikte tasarlanmıştır. Amaç, çocukların çok yönlü gelişimini desteklerken aynı zamanda okur bağlılığını da artırmaktır. Ödüller, dönemin koşullarına uygun şekilde işlevsel (kırtasiye, spor malzemeleri, abonelikler) ve ihtiyaç temelli (şeker, sağlık ürünleri) seçenekler sunmuştur. Katılım koşulları basitten kupon ve numara sistemine evrilmiş, ancak sonuçların ilanı ve ödül bilgileri her zaman yeterince şeffaf olmamıştır.

Türk Çocuğu Dergisinde Yarışmalar, Ödüller ve Kazananlar

Türk Çocuğu Dergisi, 16 Birincikanun (Aralık) 1944 tarihinde yayın hayatına başlamış ve 1 Mayıs 1946 tarihine kadar çıkarılmıştır. Toplam 25 sayı çıkarılan derginin 1. cildi 24 sayı, 2. cildi

ise 1 sayı çıkmıştır. On beş günde bir yayımlanan derginin imtiyaz sahibi ve umumi neşriyat müdürü Naki Tezel'dir. Fiyatı 10 kuruş olarak belirlenen dergi, çocukların gelişimini desteklemeyi, kültürel birikimlerini artırmayı ve eğlenceli, öğretici içeriklerle öğrenme süreçlerine katkıda bulunmayı amaçlamıştır.

Türk Çocuğu dergisi, çocuklara eğlenceli ve eğitici içerikler sunmayı amaçlamış ve bu doğrultuda her sayısında çeşitli bulmacalar ve bilmeceler yayımlamıştır. Bu bulmacalar çocukların hayal gücünü geliştirmeyi, dikkatlerini toplamayı, kelime ve mantık becerilerini artırmayı hedeflemiş; aynı zamanda onları dergiye bağlı, düzenli okurlar hâline getirmeyi amaçlamıştır. Dergideki *"Bilmece-Bulmaca"* sayfalarındaki bu yarışmalar dışında çocukları yazmaya teşvik eden bir adet kompozisyon yarışması da düzenlenmiştir.

Türk Çocuğu dergisinde yayımlanan bulmacalar, içerik ve biçim açısından oldukça çeşitlidir. İlk sayılardan itibaren çocukların ilgisini çekecek şekilde hazırlanmış olan bu bulmacalar arasında sözcük oyunları, manzum bilmeceler ve görsel detay farkı bulmaya yönelik sorular yer almıştır. İlerleyen sayılarda ise içerikler daha da zenginleşmiş; atasözü bulmacaları (verilen çizime bakarak atasözünü bulma görevi gibi), harf çözümlemelerine dayalı sözcük bulmacaları, mantık ve sayı bilmeceleri gibi daha analitik düşünme becerilerini hedefleyen sorulara yer verilmiştir. Ayrıca hayvanlara ait parçaların tanınması (Türk Çocuğu, 1945, Sayı 7, s. 11), mevsimlere göre renk değiştiren bir meyvenin bulunması (Türk Çocuğu, 1945, Sayı 14, s. 11) ya da *"kahve"* kelimesine ulaşmak (Türk Çocuğu, 1945, Sayı 16, s. 11) gibi bulmacalar, çocukların bilgi ve yorum becerilerini kullanmalarını gerektirmiştir.

Yarışmaların en ilgi çekici yönlerinden biri şüphesiz ki ödüllerdir. Doğru yanıtı bulan çocuklar arasında yapılan kura çekilişiyle dağıtılan bu ödüller, sayılar ilerledikçe çeşitlenmiş ve daha cazip hale gelmiştir. İlk dönemlerde masa saati, bir senelik abonelik, altı aylık abonelik, bir kutu renkli resim kalemi, renkli ve resimli kitaplar gibi küçük hediyeler verilirken; 15. sayıdan itibaren ödül listesine *"faber kalemler"*, *"maroken kaplı yaldızlı cep defterleri"*, *"sulu boya setleri"* ve *"resimli tabiat bilgisi tabloları"*nın yanında para ödülleri de eklenmiş; birinciye 25 lira, ikinciye 15 lira, üçüncüye 10 lira gibi o döneme göre oldukça kıymetli paralar verilmiştir. On dokuzuncu sayıdan itibaren ise ödüller birinciye 1000 kuruş, ikinciye 750 kuruş, üçüncüye 500 kuruş, dördüncüye bir yıllık abonelik, beşinciye altı aylık abonelik şeklinde sabitlenmiştir. Bu ödüller kazananlar için büyük bir teşvik unsuru olmuştur. Kazananların adları genellikle iki sayı sonra açıklanmış, bu da dergiyle kurulan okur bağını süreklileştiren bir unsur olmuştur.

Dergi, yarışmalara katılım için çocuklardan yalnızca bilmece cevabını yazmalarını değil, açık adres ve kimlik bilgilerini de paylaşmalarını istemiş, böylece hediyelerin sahiplerine doğru şekilde ulaştırılması sağlanmıştır (Türk Çocuğu, 1946, Sayı 18, s. 10). Bazı sayılarda dereceye giren çocukların fotoğraflarının dergide yer alacağı belirtilmiş ancak bu uygulamaya geçilmemiştir. *"Bu sayımızdan itibaren bilmecelerimizi doğru çözenler arasında birinciliği, ikinciliği ve üçüncülüğü kazananların fotoğraflarını koymağa karar verdik. Bu sayıdaki birinciliği, ikinciliği ve üçüncülüğü kazananlar 4,5x6 büyüklüğünde ve parlak kâğıda çekilmiş fotoğraflarını göndereceklerdir"* (Türk Çocuğu, 1945, Sayı 17, s. 11)

Türk Çocuğu dergisi, yirmi üçüncü sayıdan itibaren okurların *"23 Nisan Müsabakası"*na çalıştıkları gerekçesiyle bulmaca sormayı bırakmış ancak takip eden sayılardaki *"Bilmece-Bulmaca"* sayfalarında önceki bilmecelerin doğru yanıtları ve kazananların isimleri eksiksiz bir şekilde yayımlanmaya devam edilmiştir (Türk Çocuğu, 1946, Sayı 23, s. 11).

Dergide *"Büyük İkramiyeli 23 Nisan Müsabakası"* olarak duyurulan bir kompozisyon yarışması da düzenlenmiştir. Yarışma ile ilgili ilk ip uçları *"Bu sayıdan itibaren 11 inci sayfanın altındaki '23 Nisan müsabakası kuponu'nu keserek saklayınız. Müsabakayı 22'nci sayımızda bildireceğiz. Siz de cevabını 1'den 8'e kadar olan kuponlarla birlikte ondan sonra yollayacaksınız. Kazananları 24'üncü sayımızda bildireceğiz. Bekleyiniz ve kuponları keserek saklayınız!"* (Türk Çocuğu, 1945, Sayı 16, s. 3) ifadeleri ile verilmiştir. Yarışmada birinciye 50 lira, ikinciye okul çantası, üçüncüye on tane büyük kitap, dördüncüden yirmi beşinciye kadar olanlara da birer liralık resimli kitaplar verileceği belirtilmiştir. Yarışmaya katılmak için okurların on altıncı

sayıdan itibaren sekiz sayı boyunca on birinci sayfaların altında yer alan 23 Nisan müsabaka kuponlarını kesip biriktirmeleri istenmiştir. Bu yönüyle yarışma, sürekliliğe ve sadık okuyucu kitlesi oluşturmaya yönelik bir strateji olarak da değerlendirilebilir.

Yarışmanın detayları yirmi ikinci sayıda “(23 Nisan) hakkında bir yazı yazacak, bu yazıda 23 Nisan’ın önemini ve değerini belirterek bu tarihin niçin çocuk bayramı olarak kabul edildiğini açıklayacaksınız. Yazınıza elle yazılması, okunaklı olması ve iki büyük sayfayı geçmemesi lâzımdır. 1’den 8’e kadar 23 Nisan Müsabakası kuponları ile birlikte, yazınızı 15 Nisan’a kadar bize gönderiniz” (Türk Çocuğu, 1946, Sayı 22, s. 5) şeklinde belirtilmiştir. Yarışma sonuçları yirmi beşinci sayıda ilan edilmiştir. Eserler arasında 72 tanesinin değerlendirmeye alındığı ancak hiçbirinin birincilik alacak değerde bulunmadığı belirtilmiş ve ikincilik, üçüncülük ve birer liralık kitap armağanı kazananların listesi yayınlanmıştır (Türk Çocuğu, 1946, Sayı 25, s. 11). Kazananlar tek tek ilan edilse de yarışmaya gönderilen yazıların hiçbirisi dergide yayımlanmamıştır.

Sonuç olarak Türk Çocuğu dergisindeki yarışmalar; okuyuculara bulmaca, bilmece ve kompozisyon gibi farklı formatlarla eğlenceli ve öğretici bir yapı sunmuştur. Sözcük oyunları, mantık ve sayı soruları, görsel fark bulma etkinlikleri çocukların dikkat, muhakeme ve problem çözme becerilerini geliştirirken; 23 Nisan temalı kompozisyon yarışması yazılı ifade yeteneğini ve milli bilinci pekiştirmeyi hedeflemektedir. Ödüller kırtasiye, kitap, abonelik, saat ve para ödülleri gibi maddi ve manevi açıdan cazip seçeneklerle çeşitlenmiş; kupon biriktirme gibi katılım koşulları ise süreklilik ve sadık okur kitlesi oluşturma amacına hizmet etmiştir. Sonuçların genellikle iki sayı sonra ilan edilmesi etkileşimi sürdürmüş ancak bazı yarışmalarda şeffaflık ve uygulama eksiklikleri yaşanmıştır. İşlevsel olarak bu yarışmalar, dergiye bağlılığı artırmış, planlı çalışma ve düzenli katılım alışkanlığı kazandırmıştır. Pedagojik açıdan ise bilişsel, dilsel, görsel, yaratıcı düşünme ve değerler eğitimi bağlamında çocuk gelişimine çok yönlü katkı sağlamıştır.

Afacan Çocuk Gözü Gazetesinde Yarışmalar, Ödüller ve Kazananlar

Afacan Çocuk Gözü gazetesi, 21 Haziran 1945’te yayımlanan ilk sayısından 13 Mayıs 1946 tarihli 52. sayısına kadar yayın hayatını sürdürmüş, toplam iki cilt olarak düzenlenmiştir. Ülkü Basımevi’nde basılan gazetenin sahibi ve genel yayın müdürü M. Faruk Gürtunca’dır. Kapaklarında “Perşembe günleri çıkar çocuk gazetesi” ibaresi bulunan mecmuanın fiyatı 10 kuruş olarak belirlenmiştir. Afacan Çocuk Gözü, çocuklara dünyadaki olayları “çocuk gözüyle” aktarmak, okuma zevki kazandırmak, bilgi vermek ve Türklük bilinci ile vatan sevgisi aşılacak amacıyla hazırlanmış eğlendirici-bilgilendirici bir yayındır (Albaş ve Kamer, 2016, s. 89).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye’de çocuk edebiyatı alanında önemli bir yere sahip olan “Afacan Çocuk Gözü”, yalnızca eğitici ve eğlendirici içerikleriyle değil, aynı zamanda düzenlediği ödüllü bulmacalar ve yarışmalarla da dikkat çekmiştir. Gazetede yer alan yarışmalar genellikle bulmaca çözme temellidir. Bu bulmacalar, klasik kare bulmacalar veya sözcük tamamlama tarzında hazırlanmış olup çocukların genel kültürlerini, kelime bilgilerini ve dikkatlerini ölçmeye yönelik tasarlanmıştır. “Bütün dünyada büyüğü, küçüğü yürek çarpıntılarına düşüren hangi bulmacadır, biliyor musunuz? İşte burada gördüğünüz (çapraz sözler) bulmacası. Haydi bakalım, bu hafta da bunu çözmeye çalışınız.” (Afacan Çocuk Gözü, 3. Sayı, 1945).

Gazetenin ilk sayısından itibaren bulmacalar, “Bulmaca” başlıklı sayfa ve sütunlarda yayımlanmış; kazananlar ise altıncı sayıdan itibaren “Kazananlar” başlığı altında duyurulmaya başlanmıştır. Yarışmalara katılmak isteyen çocukların, ilgili sayının bulmacasını doğru çözmeleri ve gazetenin o sayısında yer alan kuponu keserek cevaplarıyla birlikte “İstanbul Posta Kutusu 617 Çocuk Gözü” adresine göndermeleri gerekmektedir. Katılımcılardan zarflarını açık bırakmaları ve üzerine 60 paralık posta pulu yapıştırılmaları istenmiştir. Bu uygulama, dönemin posta sistemi ve ekonomik koşulları dikkate alınarak, çocukların yarışmaya kolaylıkla katılabilmesi için pratik ve erişilebilir bir yöntem olarak tasarlanmıştır.

İlk dört sayıda sunulan bulmacalarda, katılımcılar arasında yapılan çekilişle ödüller dağıtılmıştır. Bu dönemde her sayıda beş kişiye 30 Ağustos Millî Piyango tam bileti verilerek büyük ikramiye kazanma umudu yaratılmış, ayrıca on beş kişiye *"Tarzan ve Altın Aslan"* adlı çocuk kitabı, otuz kişiye ise *"Bambi"* ve *"Pamuk Kuyruğun Başından Geçenler"* kitapları armağan edilmiştir. İlk yüz kazanana kadar da *"Miki Fare"* serisinden çeşitli kitaplar verilerek çocukların okuma alışkanlığı desteklenmiştir (Afacan Çocuk Gözü, 4. Sayı, 1945). Beşinci, altıncı ve yedinci sayılarda ise ödül çeşitliliği artırılmış ve daha somut ödüller sunulmuştur. Bu dönemde birinci olanlara 1000 kuruş, ikinci olanlara 750 kuruş, üçüncü olanlara 500 kuruş, dördüncüden on beşinciye kadar olanlara ise 1 liralık kitaplar verilmiştir. Yüzüncüye kadar olan katılımcılara ise *"Kauçuk Yüzlü Canavar"* kitabı hediye edilerek okuma kültürü teşvik edilmiştir (Afacan Çocuk Gözü, 5. Sayı, 1945).

Editöryal yazılarda sık sık yarışmaların dostluk ve eğlence amaçlı olduğu vurgulanmış, doğru cevap veren her katılımcının hediye kazanmasının mümkün olmadığı, doğru cevap verenler arasından çekilişlerle ödüllerin dağıtıldığı açıkça belirtilmiştir. *"Bu bir talih işidir. Kur'ada kim talihli ise o kazanıyor. Binlerce çözen arasında 100 kişi işte o talihlilerdir, sevgili küçük dostlarımız."* (Afacan Çocuk Gözü, 17. Sayı, 1945). Bu bağlamda gazete, yarışmaların talih unsuruna dayandığını ve yalnızca kura ile kazananların belirlendiğini ısrarla hatırlatmıştır. *"Dünyada her şey, insanın çalışkanlığı, zekâsı ile olur. Bir de talih kuşu vardır ki, o mutlaka içimizden birinin mutlu başına konar. Meselâ Millî Piyango biletinden 100,000 lira muhakkak bir kişiye çıkacaktır. Bu para ayrılmıştır. Burada insanın çalışkanlığı, zekâsı değil, talihi imdada koşar. Bizim bilmecelerimizde de kazananlar, başları bu talih kuşu ile iyi olanlardır."* (Afacan Çocuk Gözü, 7. Sayı, 1945).

Gazetenin yedi ila onuncu sayılarında ise yarışmalar *"Ev Çekilişi Yarışması"* kapsamında daha büyük bir sosyal ödül etrafında şekillendirilmiştir: *"Yapı Kredi Bankasının 111102 numaralı ikramiyeli aile cüzdanı ÇOCUK GÖZÜNÜN talihli okuyucusunu bekliyor. Biliyorsunuz ki, İstanbul'da Kredi-Yapı adile bir banka açıldı. Bu banka dedi ki, Bankamızdan kim Mart 1945 tarihine kadar 100 liralık bir ikramiyeli aile cüzdanı alırsa, bu hesabı açtıranlar arasında bir kişiye 25-30 bin liralık bir ev armağan edilecektir. Herkes koştu, kendisine bir hesap açtırdı, şimdi eylülde kura çekilecek. Bakalım, bu ev kimin olacak. Biz de sevgili okuyucularımızın talihini denemek istedik. Kredi-Yapı bankasında 100 lira yatırarak 111.102 numaralı bir İKRAMİYELİ AİLE CÜZDANI aldık. Bu yüz liralık ikramiyeli aile cüzdanını sizden bir kişiye vereceğiz. Kim bilir, işte o talih kuşu, size eğer yâr olursa gelecek eylülde çekilecek banka kurasında birincilikle başınıza konar ve İstanbul'un en güzel bir yerinde yapılan ev sizin olur."* (Afacan Çocuk Gözü, 8. Sayı, 1945). Bu dört sayının her birinde sunulan bilmeceyi çözen ve kuponlarını biriktiren çocuklar, Yapı Kredi Bankası'nın 100 liralık İkramiyeli Aile Cüzdanını kazanma şansı elde etmişlerdir. Bu cüzdan, banka tarafından düzenlenen ve kazanana İstanbul'un gözde semtlerinden birinde 25-30 bin lira değerinde bir ev kazandırma ihtimali olan kura için bir giriş bileti niteliğindedir. Ayrıca ikinci ve üçüncü gelenlere sırasıyla 10 lira ve 5 lira verilmiş, dördüncüden yirminciye kadar olanlara 1'er lira, yüzüncüye kadar olanlara ise çeşitli hediyeler sunulmuştur. Bu yarışma, dönemin ekonomik imkanlarını ve çocuklara yönelik teşvik politikalarını yansıtan önemli bir örnek olmuştur. Yarışmanın sonuçları on altıncı sayıda ilan edilmiştir. Kazanan okuyucunun isterse aile cüzdanını gönderecekleri, isterse 100 lirayı banka havalesi olarak gönderebilecekleri belirtilmiştir. Derginin on sekizinci sayısında okuyucudan gelen mektuba yer verilmiş ve 100 lira ödülü tercih ettiği vurgulanmıştır.

Derginin on birinci sayısından itibaren ilk cildin tamamlandığı yirmi altıncı sayıya kadar ise ödül sistemi biraz daha sadeleşmiş; birinciye 1000 kuruş, ikinciye 750 kuruş, üçüncüye 500 kuruş, dördüncüden on beşinciye kadar olanlara kitaplar ve yüzüncüye kadar olanlara çeşitli ödüller verilmiştir (Afacan Çocuk Gözü, 11. Sayı, 1945). Ancak yirmi altıncı sayıdan itibaren bulmacaların eğlence amacıyla yapıldığı, hediye beklentisinin ortadan kaldırıldığı ve bulmacaların çözümünün artık gönderilmesine gerek kalmadığı duyurulmuştur: *"Sevgili okuyucularımız, 'Afacan'la başbaşa sütunumuzda da anlattığımız gibi gelecek 2'nci cildimizden itibaren bulmacalarımız kendi aranızda bir eğlence için yapılacak, bu suretle (Bana ikramiyye çıktı, çıkmadı) diye gücenmek meselesi de ortadan kalkacaktır."* (Afacan Çocuk Gözü, 26. Sayı,

1945). Derginin yirmi yedinci sayıdan elli ikinci sayıya kadar olan kısmında da bulmacalar yayınlanmış ancak herhangi bir çekiliş yapılmamıştır.

Afacan Çocuk Gözü gazetesi, çocukların ilgisini çekmek ve onları hem eğlendirip hem de bilgilendirmek amacıyla yarışmaları ve ödülleri ustalıkla kullanmıştır. Yarışmalar, dönemin tüketim kültürü ve çocuk dünyasına ışık tutarken, gazetenin pedagojik yaklaşımı okuma sevgisini ve düşünsel becerileri teşvik etmiştir. Bu yarışmalar, aynı zamanda dönemin sosyal yapısını, çocuk eğlencesine bakışını ve reklam unsurlarının çocuk dergilerinde nasıl yer bulduğunu gösteren değerli tarihsel belgeler niteliğindedir. Afacan Çocuk Gözü gazetesindeki yarışmalar, bulmaca çözme temelli yapısıyla çocukların genel kültür, kelime bilgisi ve dikkat becerilerini geliştirmeyi amaçlamış; para, kitap, piyango bileti ve hatta ev kazanma ihtimali sunan büyük ödüllerle cazip hale getirilmiştir. Katılım koşulları, kupon biriktirme, posta yoluyla cevap gönderme gibi yöntemlerle düzenlenmiş, bu sayede okur bağlılığı ve süreklilik sağlanmıştır. Yarışma sisteminde talih unsurunun açıkça vurgulanması, kazanmanın yalnızca bilgiye değil kura şansına da bağlı olduğunu göstermiştir. İşlevsel açıdan gazeteye yüksek katılım ve etkileşim kazandıran bu yarışmalar, pedagojik olarak dilsel gelişim, kültürel bilgi birikimi ve okuma alışkanlıklarını desteklemiştir. Ancak ödüllerin şans faktörüne dayalı dağıtımı, öğrenme motivasyonunu ikinci plana atma potansiyeli taşımaktadır.

Çocuk Alemi Dergisinde Yarışmalar, Ödüller ve Kazananlar

Çocuk Alemi dergisi, 1947-1958 yılları arasında, 1953-1954 yılları hariç olmak üzere, 12 yıl boyunca yayımlanmıştır. Sahibi Hamid Şendur olan dergi, çocuk edebiyatı ve eğitimi alanında önemli bir yayın organı olarak faaliyet göstermiştir. Dergisinin ilk 84 sayısı, 1947-1948 yılları arasında dört cilt halinde yayımlanmıştır. Seksen dördüncü sayısı 4 Eylül 1948'de yayınlanan dergi, 2 Nisan 1949'da beşinci cildini birinci sayıdan itibaren yeniden başlatarak altmış beşinci sayıya kadar sürdürmüş ve bu süreç yedinci cilt boyunca devam etmiştir. Bu çalışmada derginin 84 sayılı ilk dört cildi ele alınmıştır.

Çocuk Alemi dergisi, çocuklara yönelik eğitsel içeriklerinin yanı sıra, dönemin pedagojik yaklaşımlarıyla uyumlu olarak okur katılımını teşvik eden çeşitli yarışmalar ve ödüllerle de dikkat çekmiştir. Derginin farklı ciltlerinde yayımlanan bu yarışmalar, çocukların hem zihinsel gelişimini desteklemeyi hem de onları ödüllendirme yoluyla dergiye bağlamayı hedeflemiştir. Dergide yer verilen çocukların zihinsel, dilsel ve sosyal gelişimlerini desteklemeye yönelik bu etkinlikler; yazı müsabakaları, bilmece/bulmacalar ve çekilişler şeklinde tasarlanmıştır.

Çocuk Alemi dergisinin 1947-1949 yılları arasında yayımlanan ilk beş cildinde iki adet yazı müsabakası düzenlenmiştir. Bu müsabakaların ilki, derginin birinci cildinde "*Büyük Müsabakamız*" ve "*En Güzel Yazı Müsabakamız*" başlıkları altında ilan edilmiştir. Yarışma kapsamında, dergi abonelerinden serbest bir konuda, en fazla 300 kelimelik yazılar kaleme almaları istenmiştir. Yarışmanın temel amacı, çocuk okuyucuları yazı yazmaya özendirmek ve bu beceriyi geliştirmelerini teşvik etmektir. Müsabaka kapsamında kazanan abonelere otuzar adet çocuk kitabı hediye edileceği duyurulmuştur. Bunun yanı sıra, jüri tarafından beğenilen diğer yazarlara da çeşitli hediyeler verileceği belirtilmiştir. Ayrıca, seçilen yazıların yazar adıyla birlikte dergide yayımlanacağı ilan edilmiştir. Katılım koşulları arasında yazıların okunaklı bir biçimde yazılması ve tercihen daktilo ile hazırlanarak postayla gönderilmesi yer almaktadır. Başlangıçta 15 Mart olarak belirlenen son başvuru tarihi, daha sonra 29 Mart olarak güncellenmiştir.

Yarışma sonuçları derginin on dördüncü sayısından itibaren ilan edilmeye başlanmış; jüri tarafından uygun bulunan eserler yayımlanmıştır. Bu kapsamda dergide sırasıyla şu yazılar yayımlanmıştır:

"Eşegimiz" (Sayı 14, 1947),

"Ben Aptal mıyım?" (Sayı 15, 1947),

"Efem" (Sayı 16, 1947),

“Saat”, “Annem”, “Kumbara” (Sayı 17, 1947),

“Çocuk Alemi” (Sayı 20, 1947).

Yarışmanın kesin sonuçları ise derginin yirmi üçüncü sayısında açıklanmıştır. Bu sayıda yer alan ifadeye göre, “Efem” başlıklı şiir, müsabaka birincisi olarak seçilmiş ve ödüllendirilmiştir. Yayınlanan diğer tüm eserler ise beşer adet çocuk kitabı ile ödüllendirilmiştir. Bu uygulama, derginin hem edebi üretimi teşvik etmeye yönelik pedagojik yönünü hem de katılımcı çocukların emeklerini takdir eden destekleyici yaklaşımını ortaya koymaktadır. Bu yazı müsabakası, Cumhuriyet dönemi çocuk yayıncılığı bağlamında değerlendirildiğinde, dönemin çocuk dergilerinde sıklıkla karşılaşılan kültürel katılım biçimlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Katılımcı çocuklara sağlanan ödüller, yalnızca maddi değer taşımamakta; aynı zamanda yazılı üretimin teşviki ve okuryazar kimliğin inşası açısından da önemli bir işlev üstlenmektedir.

Çocuk Alemi dergisi, ilk yazı yarışmasının ardından okuyucularından gördüğü yoğun ilgiyi devam ettirmek amacıyla ikinci cildinde yeni bir yazı müsabakası düzenlemiştir. “Yeni Büyük Yazı Müsabakamız” başlığı altında duyurulan bu yarışma, sigortanın toplum hayatındaki önemi ve faydaları temasını merkeze almıştır. Derginin yirmi altıncı sayısında ilk duyurusu yapılan yarışmanın kapsamı ve katılım şartlarına dair ayrıntılı bilgiler, yirmi yedinci ve yirmi sekizinci sayılarda yayımlanmıştır.

Yarışma, çocuklara toplumsal bilinç ve sorumluluk kazandırmayı hedefleyen eğitici bir kompozisyon yarışması niteliğindedir. Katılımcılardan, sigortanın faydalarını açık ve anlaşılır bir biçimde anlatan, en fazla 350 kelimelik yazılar kaleme almaları beklenmiştir. Konunun serbest olarak işlenmesine izin verilmiş, yazı türü olarak hem kompozisyon hem de hikâye türündeki metinler kabul edilmiştir. Katılım koşulları arasında yazının okunaklı biçimde, tercihen daktilo ile ya da mürekkeple yazılması ve zarf üzerine “Müsabaka” ibaresinin eklenmesi yer almaktadır. Yazıların son gönderim tarihi olarak 20 Ağustos 1947 belirlenmiştir. Yarışmaya gönderilen yazılar, bir jüri tarafından değerlendirilmiş; dereceye giren eserler hem ödüllendirilmiş hem de dergide yayımlanmıştır. Yapılan değerlendirme sonucunda birinciye 25 lira, ikinciye 15 lira, üçüncüye ise 10 lira ödül takdim edilmiştir. Bunun yanı sıra, jüri tarafından başarılı bulunan sekiz katılımcıya beşer lira mansiyon ödülü verilmiştir. Toplamda 11 yazı ödüle layık görülmüş, kazananlardan 25 Ekim 1947 tarihine kadar adres bilgileriyle birlikte birer vesikalık fotoğraf göndermeleri istenmiştir. Bu fotoğraflarla birlikte ödül açıklamaları, derginin kırk beşinci sayısında yayımlanmıştır. Yazılar, “Sigortanın Faydaları – Büyük Müsabakamızdan Gelen Yazılar” başlığı altında, otuz bir ila otuz sekizinci sayılar arasında aralıklı olarak yayımlanmıştır. Yayınlanan yazılar arasında şiirler, denemeler ve hikâye türünde metinler bulunmaktadır. Öne çıkan başlıklar arasında “Sigorta”, “Hayat Sigortası”, “Gece ve Yangın”, “Bir Deniz Faciası”, “Bir Yıldırım Kazası”, “Topluluk Hayatımızda Sigorta”, “Bay Osman’ın Arzusu” gibi çocukların sigorta konusunu farklı perspektiflerden ele aldıklarını gösteren metinler yer almaktadır.

Bu ikinci yazı müsabakası, hem içerik teması bakımından çocuklara toplumsal bir kavramı edebi biçimde düşünme fırsatı sunmuş hem de ödül yapısı sayesinde yazınsal üretimi teşvik eden önemli bir kültürel etkinlik olarak öne çıkmıştır. Ayrıca, katılımcıların dergide yer alması ve resimlerinin yayımlanması, dönemin çocuk yayıncılığında görünürlük ve topluluk aidiyeti duygusunu pekiştiren pedagojik bir unsur olarak anlamlıdır. Yarışma, Çocuk Alemi’nin sadece eğlence değil, aynı zamanda eğitim ve toplumsal bilinç kazandırma amacı taşıdığını da açık biçimde ortaya koymaktadır.

Çocuk Alemi dergisinde bilmece ve bulmaca yarışmaları, 1947-1949 yılları arasında yayımlanan ilk beş cilt boyunca derginin önemli ve süreklilik arz eden bir içeriği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yarışmalar, okuyucuların zihinsel gelişimini teşvik etmek ve dergiyle etkileşimlerini artırmak amacıyla düzenlenmiştir. Yarışmalar aynı zamanda küçük ödüller aracılığıyla çocukların ilgisini çeken bir eğlence unsuru olarak tasarlanmıştır.

Derginin ilk cildi olan ilk 26 sayılık dönemde her sayıda “Bilmece” sayfasında mutlaka ödüllü bir bilmece yayımlanmıştır. Bilmecelerin türü genellikle labirent, mantık ve akıl yürütme,

görsel dikkat, zekâ oyunu, kelime bulmaca, cümle oluşturma gibi türlerden oluşmaktadır. Derginin onuncu sayısından on üçüncü sayısına kadar dört serilik bir coğrafya bilmecesi yer almaktadır. Bu yarışmalarda ilk üçe giren okuyuculara genellikle dolma kalem, çeşitli hediyeler, ya da çocuk kitapları gibi ödüller verileceği ilan edilmiştir. Kazananlar genellikle dört ya da beş sayı sonra açıklanmış, sonuçlar kamuya açık bir biçimde derginin ilgili sayılarında duyurulmuştur. Bu durum, okuyucular arasında hem rekabeti teşvik etmiş hem de etkileşimi artırmıştır.

Derginin yirmi yedinci sayısından itibaren başlayan ikinci cildinde ise 18 bilmece yayınlanmıştır. İlk cilttekine benzer türdeki bu bilmeceleri doğru cevaplayan okuyucular arasında yapılan çekilişte birinciye şık bir dolma kalem, diğer doğru çözenlere ise çeşitli hediyeler verileceği belirtilmiştir. Sonuçlar yine dört ya da beş sayı sonra ilan edilmiştir.

Derginin üçüncü cildinden itibaren ödüllü bilmecelerin sayısı azalmıştır. Kırk sekizinci sayıdan yetmiş ikinci sayıya kadar süren üçüncü ciltte sadece beş serilik bir bilmece yarışması yapılmıştır. Bu yarışma bir bilgi ve kelime oyunu niteliğindedir. Katılımcılardan her sayıda yayımlanacak beş bilmecenin tamamını doğru çözmeleri beklenmiştir. Yarışmaların sonunda kura ile seçilecek birinciye kol saati, ikinciye dolmakalem, üçüncüye ise okul çantası gibi cazip hediyeler verileceği duyurulmuştur. Katılımcıların her bilmecenin cevabını ayrı ayrı değil, son bilmece yayımlandıktan sonra 15 gün içinde tüm yanıtları ve adres bilgilerini içeren tek bir gönderiyle iletmeleri istenmiştir. Gönderiye ayrıca dergide yayımlanan beş kuponun eklenmesi zorunlu kılınmıştır. Kuponsuz katılım geçersiz sayılmıştır.

Çocuk Alemi dergisinde yayımlanan çekilişler ise derginin okuyucu kitlesiyle olan bağıni güçlendirme ve abone sayısını artırma amacı taşımaktadır. Bu çekilişler genellikle abonelik ile ilişkilendirilmiş ve okuyucuların hem dergiye abone olmalarını hem de yayını düzenli takip etmelerini teşvik etmiştir. Derginin ilk cildinde toplam dört adet çekiliş tespit edilmiş, sonraki ciltlerde herhangi bir çekilişe rastlanmamıştır. Çekilişlerin ortak özelliği, çocuk okuyucuların ilgisini çekecek nitelikte zengin ve çeşitli ödüller sunmasıdır.

İlk iki sayıda, dergiye abone olan öğrenciler arasında yapılan kura ile bisiklet, radyo, altın kol saati, Avrupa malı sulu boya takımı, çocuk kitapları ve dergi abonelikleri gibi zengin ödüller dağıtılmıştır. Bu ödüller bireysel olduğu kadar toplu (örneğin sınıf düzeyinde) olarak da verilmiştir. Aynı zamanda, bu ödüller çocukları hem motive etmiş hem de dergiyle daha aktif bir etkileşime girmelerine katkı sağlamıştır.

Dergide “*Çocuk Alemi sınıf geçen abonelerine yıl sonu hediyelerini dağıtıyor*” ifadesi ile düzenlenen yıl sonu çekilişi, “*sınıf geçen abonelere*” yönelik olup bir tür teşvik kampanyası niteliğindedir. Katılım için 100 kuruş ve 8 sayılı abonelik koşulu getirilmiş, ödüller arasında yine bisiklet, radyo, kol saati, okul çantası ve kırtasiye ürünleri yer almıştır (Çocuk Alemi, 1947, Sayı 16, s. 14). Bu çekilişin sonuçları ise yirmi iki, yirmi üç ve yirmi dördüncü sayılarda yayımlanarak şeffaflık sağlanmıştır.

Bir başka büyük çekiliş ise 1000 aboneye yeni ders yılının kitap ve defterlerinin hediye edileceği bir kampanya şeklinde yapılmıştır. Bu kampanya için en az 3 aylık abonelik şart koşulmuş ve çekiliş tarihi 1 Ağustos olarak belirlenmiştir (Çocuk Alemi, 1947, Sayı 24, s. 13). Böylece dergi, sadece eğlenceli değil aynı zamanda eğitsel katkılar da sunan bir yayın olarak konumlanmıştır.

“*Okuyucularımıza Müjde*” başlığı ile duyurulan ve eylül ayı sonuna kadar süresi uzatılan büyük çekilişte ise toplam 50 kişiye radyo, kol saati, dolma kalem, sulu boya takımı, pergel takımı, okul çantası ve önlük kumaşı gibi hediyeler verileceği açıklanmıştır. Bu çekilişe hem aboneler hem de dergiden kesilecek sekiz kuponu gönderen okuyucular katılabilmektedir (Çocuk Alemi, 1947, Sayı 25, s. 13). Ancak bu çekilişin sonuçları dergide ilan edilmemiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde Çocuk Alemi dergisindeki yazı müsabakaları, bilmece-bulmaca etkinlikleri ve çekilişler hem eğitsel hem de eğlenceli bir katılım alanı yaratmıştır. Yazı müsabakaları, serbest ve toplumsal temalı konularla çocukların yazılı ifade, yaratıcılık ve

düşünme becerilerini geliştirmiş; eserlerin yayımlanması ve kitap ya da para ödülleri verilmesi, görünürlük ve motivasyonu artırmıştır. Bilmece ve bulmacalar, mantık, dikkat, kelime bilgisi ve genel kültürü pekiştiren içerikleriyle süreklilik sağlamış; dolma kalem, saat, kitap gibi ödüllere teşvik edici olmuştur. Kupon biriktirme ve belirli süreli toplu gönderim gibi katılım koşulları, düzenli takip alışkanlığı kazandırmıştır. Çekilişler ise bisiklet, radyo, kırtasiye, okul çantası gibi cazip ödüllere hem abone sayısını hem de dergiye bağlılığı artırmıştır. İşlevsel açıdan derginin okur kitlesiyle etkileşimini güçlendiren bu yarışmalar, pedagojik olarak dil, problem çözme, yaratıcılık ve sosyal bilinç gelişimine yönelik çok yönlü katkı sağlamıştır.

Küçük Kardeş Dergisinde Yarışmalar, Ödüller ve Kazananlar

Küçük Kardeş dergisi, 1947-1948 yılları arasında yayımlanmış ve toplamda 32 sayıdan oluşan bir çocuk dergisidir. Doğan Kardeş dergisinin bir uzantısı olarak, özellikle ilköğretim birinci sınıfa yeni başlayan öğrencilere yönelik hazırlanmıştır. Derginin sahibi ve yazı işlerini fiilen yürüten kişi Vedat Nedim Tör'dür. Teknik sekreterliğini Şükrü Enis Regü'nün üstlendiği yayının hazırlanmasında Şevket Rado, Zülal Sönmez, Ayşe Abla ve Nebahat Karaorman görev almıştır. Dergi, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ilkokullar için faydalı bulunmuş ve tebliğ edilmiştir (Küçük Kardeş, 1948, Sayı 9. s. 3).

Küçük Kardeş dergisi, yalnızca eğitici ve eğlenceli içerikler sunmakla kalmamış, aynı zamanda çocuk okuyucularını dergiye daha fazla bağlamak amacıyla çeşitli etkinlikler, yarışmalar ve çekilişler de düzenlemiştir. Bu etkinlikler arasında bulmaca yarışmaları, sinema kuponu kampanyası ve zengin hediyeli abone çekilişi bulunmaktadır. Söz konusu uygulamalar, dönemin çocuk yayıncılığı anlayışı açısından dikkat çekici örnekler sunmaktadır.

Derginin ilk sayısında *"İstanbul'da Küçük Kardeş ve Doğan Kardeş dergilerinin altındaki 'Okul Sinema Kuponları'ndan 200'er tane hangi okul toplarsa, o okulda bedava sinema göstereceğiz"* (Küçük Kardeş, 1947, Sayı 1. s. 6) şeklinde bir ilan kutucuğu yer almaktadır. Ancak etkinliğin sonucu, katılım düzeyi ya da kazanan okulların ismi hiçbir sayıda paylaşılmamıştır. Bu durum uygulamanın sürdürülebilirliği veya başarıyla tamamlanıp tamamlanmadığı konusunda belirsizlik yaratmaktadır. Dergi, bu etkinliği bir duyuru olarak sunmuş ancak sonrasını okuyucu ile paylaşmamıştır.

Derginin hemen hemen tüm sayılarında miniklere yönelik bilmece ve bulmacalar bulunmakla beraber, yalnızca ikinci üçüncü ve dördüncü sayısında ödüllü bulmaca yarışmaları düzenlenmiştir. Özgün ve resimli olarak tasarlanmış bu bulmacalar; ördek, kalp ve kuş gibi sevimli şekiller içinde yer almakta ve çocuklara hem görsel hem de sözel bir oyun alanı sunmaktadır. Bulmacalar genel kültür, günlük yaşam bilgisi, mevsimler, duygular, eşyalar ve hayvanlar gibi basit ve tanıdık konulara dayanmakta, bu yönüyle küçük yaş grubu için uygun ve teşvik edici bir yapı taşımaktadır. Her yarışmada, doğru çözüm gönderenler arasında kura çekilerek ödüller dağıtılacağı belirtilmiştir. İlk on kişiye suluboya takımı, yirmi kişiye bir yıllık dergi aboneliği, elli kişiye resim defteri, yüz kişiye kartpostal, iki yüz kişiye ise okul defteri vaat edilmiştir. Bu ödüller dönemin çocuklarını hem eğitime hem de dergiye bağlamayı amaçlayan, motive edici hediyelerdir. Ancak ilerleyen sayılarda kazananların adlarının açıklanmadığı, sadece ödüllerin posta yoluyla gönderileceğinin belirtildiği görülmektedir. Bu durum, yarışma sürecinin şeffaflığı açısından eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Dergide "Zengin Hediyeli Abone Yarışı" başlığı altında bir adet de çekiliş düzenlenmiştir. Söz konusu çekilişin duyurusu derginin on beşinci sayısında yapılmıştır. Buna göre 15 Mayıs'a kadar 250 kuruş ödeyip dergiye abone olan okurlar arasında bir çekiliş düzenlenmiş ve birinciye bisiklet, ikinciye fotoğraf makinesi, üçüncüye ise 100 liralık ikramiyeli aile cüzdanı verilmiştir. Ayrıca dördüncüden ellinciye kadar olanlara "Doğan Kardeş" kitabı, elli birinci ile iki yüz ellinci arasındakilere bir kutu renkli kalem ve iki yüz elli birinci ile beş yüzüncü arasındakilere de birer resim defteri hediye edilmiştir. Bir şans kurası şeklinde düzenlenen yarışmaya daha önce abone olmuş çocukların da dahil edileceği belirtilmiştir (Küçük Kardeş, 1948, Sayı 15. s. 2). Çekiliş sonuçları derginin yirmi üçüncü sayısında *"Abone Yarışımızın Talihlileri"* başlıklı metin altında ilan edilmiştir. Kazananların isimleri illeriyle birlikte listelenmiş ve hediyelerinin posta yoluyla

gönderileceği belirtilmiştir. Bu çekiliş, yalnızca bir promosyon faaliyeti değil, aynı zamanda dönemin çocuk yayıncılığı anlayışı içinde okur bağlılığını güçlendiren etkili bir uygulama olmuştur.

Küçük Kardeş dergisindeki yarışma ve çekilişler, küçük yaş grubuna uygun içerik ve ödül yapısıyla hem eğitici hem de bağlayıcı bir işlev üstlenmiştir. Ödüllü bulmacalar, basit ve tanıdık konulara dayalı görsel-sözel oyunlarla çocukların dikkat, algı ve temel bilgi becerilerini geliştirmeyi hedeflemiş; suluboya takımı, abonelik, defter gibi ödüllerle hem eğitsel hem motivasyonel katkı sağlamıştır. “*Zengin Hediye Abone Yarışı*” başlıklı çekiliş ise bisiklet, fotoğraf makinesi ve kitap gibi cazip ödüllerle okur bağlılığını güçlendirmiştir. Ancak bazı yarışmalarda kazananların açıklanmaması, süreç şeffaflığı açısından eksiklik yaratmıştır. İşlevsel olarak dergiye katılımı ve sürekliliği teşvik eden bu uygulamalar, pedagojik açıdan erken yaşta öğrenme isteğini, üretkenliği ve dergiyle kurulan aidiyet duygusunu desteklemiştir.

Sonuç

Bu çalışma, 1940-1950 yılları arasında Türkiye’de yayımlanan süreli çocuk yayınlarında yer alan yarışma ve çekiliş uygulamalarının işlevini, biçimsel özelliklerini, pedagojik yönlerini, vaat edilen ödülleri ve kazananların nasıl ilan edildiğini incelemeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, II. Dünya Savaşı gölgesinde Türkiye’de yayımlanan çocuk dergilerinin sadece bir eğlence aracı değil; aynı zamanda eğitici, yönlendirici, etkileşimli ve ülkenin genel ekonomik ve toplumsal yapısını da yansıtan bir mecra olarak yapılandığını göstermektedir. Yarışmalar ve çekilişler, bu yayınlarda çocukları dergiye bağlama, öğrenmeye teşvik etme ve pedagojik hedeflere ulaşma sürecinde etkin biçimde kullanılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen altı dergide, yarışmaların tematik ve biçimsel çeşitliliği ve çekilişlerin kurgulanma biçimleri, dönemin çocuk yayıncılığı stratejilerini ortaya koymaktadır. Çocuk Romanları, Bilmece, Türk Çocuğu, Afacan Çocuk Gözü, Çocuk Alemi ve Küçük Kardeş dergilerinde yer alan yarışmalar; bilgiye, beceriye ve dikkat gücüne dayalı etkinliklerden, çekilişler ise kısmen ya da tamamen şansa bağlı uygulamalardan meydana getirilmiştir.

Dergilerdeki yarışmalar; bilmece, bulmaca, kompozisyon ve resim gibi üretken faaliyetlerle çocukların dilsel, bilişsel ve sanatsal gelişimini teşvik ederken; çekiliş uygulamaları, okuyucu sadakatini artırmak ve dergi satışlarını canlandırmak amacıyla kullanılmıştır. Kupon biriktirme, numaralı başvuru, açık zarf gönderimi ve kura sistemi gibi yöntemlerle katılım süreçleri sistematik bir düzene kavuşturulmuştur. Dönemin pedagojik anlayışına uygun biçimde bu etkinlikler çocuklara hem “*çalışarak kazanma*” hem de “*şans yoluyla ödül kazanma*” deneyimlerini yaşatmıştır. Çocuk Romanları dergisinde sinema gösterimi, bilgi yarışmaları ve dikkat testleri gibi etkinlikler çocukların sosyal katılımını güçlendirmiş; Bilmece dergisinde mantık, sayı ve dil becerilerini geliştirmeye yönelik bilmece ve bulmacalar eğitsel bir oyun alanı yaratmıştır. Türk Çocuğu dergisinde bilmece ve kompozisyon yarışmalarıyla milli bilinç, dilsel beceri ve yaratıcılık desteklenmiştir. Afacan Çocuk Gözü, talih unsurunu da öne çıkararak bilgi ve şans temelli bir yarışma yapısı kurmuş, bu yönüyle dönemin tüketim ve eğlence kültürünü yansıtmıştır. Çocuk Alemi dergisi yazı müsabakaları, bilmece-bulmaca ve çekilişlerle sistemli bir katılım düzeni oluşturmuş; pedagojik olarak yaratıcılık, düşünme ve toplumsal farkındalığı teşvik etmiştir. Küçük Kardeş dergisinde ise daha küçük yaş grubuna hitap eden basit bulmacalar ve “*zengin hediye abone yarışması*” aracılığıyla eğitsel ve motivasyonel bir bağ kurulmuştur.

İncelenen dergilerdeki ödüller, dönemin ekonomik ve toplumsal koşullarına paralel olarak hem sembolik hem de maddi değer taşımaktadır. En sık rastlanan ödüller arasında dolma kalem, kitap seti, defter, resim albümü, suluboya takımı, saat, top ve çikolata gibi ürünler yer almaktadır. Bu ödüller yalnızca motivasyon unsuru değil, aynı zamanda çocukların eğitim ve yaratıcılık süreçlerini destekleyen materyaller olarak işlev görmüştür.

Bilmece ve Afacan Çocuk Gözü gibi dergilerde gıda ürünleri (şeker, kuvvet şurubu) ve hijyen nesneleri (diş fırçası, sağlık kitapçıkları) gibi dönemin yoksulluk koşullarında yüksek değere sahip armağanlar sunulmuştur. Türk Çocuğu ve Çocuk Alemi dergilerinde para ödülleri (25-1000 kuruş veya 10-50 lira arası), abonelikler ve kıymetli eşyalar verilerek yarışmalara cazibe kazandırılmıştır. Afacan Çocuk Gözü dergisinde Yapı Kredi Bankası aracılığıyla düzenlenen "ikramiyeli aile cüzdanı" çekilişiyle bir ev kazanma olasılığı bile sunulmuş; bu durum, çocuk yayınlarında ticarileşmenin ilk örneklerinden biri olmuştur. Çocuk Alemi dergisinin bisiklet, radyo ve okul eşyaları gibi büyük ödülleri ise abonelik kampanyalarını destekleyen erken dönem pazarlama stratejilerini yansıtmaktadır.

Kazananların ilan edilme biçimleri dergiler arasında farklılık göstermiştir. Çocuk Romanları, Türk Çocuğu dergilerinde kazananların adları ve bazen adresleri açıkça yayımlanarak sürecin şeffaflığı vurgulanmıştır. Türk Çocuğu dergisinde kazanan çocukların fotoğraflarının yayımlanması planlanmış olsa da bu uygulama hayata geçirilmemiştir. Bilmece dergisinde de sonuç duyurularında zaman zaman eksiklikler yaşanmış, bu durum çocuk okurlar açısından belirsizlik yaratmıştır. Afacan Çocuk Gözü ve Çocuk Alemi dergilerinin bazı yarışmalarında ise sonuçlar hiç duyurulmamış veya eksik verilmiştir. Bu durum, okuyucu güvenini zedeleyen istisnalar olarak değerlendirilmiştir.

Afacan Çocuk Gözü dergisinde kura sistemi kullanılmış, bu sistemde kazananların nasıl ilan edildiği açıklansa da şans faktörünün öne çıkması yarışmaların eğitsel yönünü zayıflatmıştır. Çocuk Alemi dergisinde ise dereceye giren metinlerin yayımlanması ve okuyucuların vesikalık fotoğraflarının paylaşılması, şeffaflık ve motivasyon açısından örnek bir uygulamadır. Küçük Kardeş dergisinde çekiliş kazananlarının isimleri, şehirleriyle birlikte yayımlanmış ve hediyelerin posta yoluyla gönderileceği belirtilmiştir. Bu durum, o dönem için güvenilir bir ödüllendirme pratiği olarak öne çıkmıştır. Kazananların kamuya açık biçimde takdir edilmesi, yalnızca ödül kazanımını değil, başarı duygusunun paylaşımını da mümkün kılmış, böylece çocuklar arasında rekabet, aidiyet ve özgüven gelişimi de desteklenmiştir. Bu bağlamda dergideki yarışmaların, Cumhuriyet döneminde çocukların sosyal ve kültürel yaşama aktif katılımını teşvik eden pedagojik bir alan olduğu söylenebilir.

Genel olarak bu bulgular, Cumhuriyet döneminde süreli çocuk yayınlarında yarışma ve çekilişlerin sadece bir eğlence öğesi olarak değil, aynı zamanda pedagojik araç, reklam stratejisi, okur bağlılığı yaratma yöntemi ve kültürel katılım modeli olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Çocukların zihinsel, dilsel ve sosyal becerilerinin gelişimine katkıda bulunan bu uygulamalar, aynı zamanda yayıncıların ticari kaygılarını ve toplumsal ideallerini dengeledikleri bir araç olarak da değerlendirilmektedir.

Araştırmanın bulguları, Türkiye’de süreli çocuk yayınları üzerine yapılan çalışmaların genel eğilimiyle karşılaştırıldığında, çocuk dergilerinin yalnızca eğlencelik metinler değil, toplumsal değerlerin aktarımı ve ideal yurttaşlık kimliğinin inşasında yönlendirici araçlar olarak kullanıldığına ilişkin ortak bir çerçeve sunmakla birlikte, bu çalışmanın özgün katkısı, söz konusu yayınların yarışma ve çekiliş uygulamaları üzerinden incelenmiş olmasında ortaya çıkmaktadır. Literatürde çocuk dergileri çoğunlukla ideolojik, pedagojik veya toplumsal kimlik inşası bağlamında değerlendirilmiş; çocukluk imgesi, milli kimlik, modernleşme, eğitim ve değer aktarımı gibi temalar etrafında ele alınmıştır (Akbayrak, 2014; Terkan, 2009; Başboğa, 2018; Edilgen, 2019; Şimşek, 2002; Öztekin, 2019). Oysa bu çalışma, dergilerdeki yarışma ve çekilişleri yalnızca içerik unsuru olarak değil, dönemin yayıncılık pratiklerini, okurla etkileşim modellerini ve pazarlama stratejilerini yansıtan uygulamalar olarak analiz etmektedir. Böylece çocuk yayıncılığı, ideolojik işlevlerinin yanı sıra, okur bağlılığı yaratma, dergi satışlarını artırma ve çocukların eğitsel motivasyonlarını yönlendirme amacıyla da işleyen çok yönlü bir alan olarak değerlendirilebilmektedir. Ayrıca incelenen ödüllerin niteliği ve çeşitliliği, bazı araştırmalarda ifade edildiği gibi, dönemin ekonomik ve toplumsal koşullarının çocuk yayınlarına nasıl yansıdığını doğrulamaktadır (Terkan, 2009; Akbayrak, 2014). Özellikle savaş yıllarında temel ihtiyaç ürünlerinin ödül olarak sunulması ve çaba-temelli yarışmaların yaygınlaşması, çocukların hem toplumsal idealler doğrultusunda çalışkanlık ve üretkenlikle ilişkilendirildiğini

hem de ekonomik gerçekliklerle yüz yüze bırakıldığını göstermektedir. Bu yönüyle çalışma, süreli çocuk yayınlarını yalnızca ideolojik bir temsil alanı olarak değil, aynı zamanda etkileşimsel, pedagojik ve ticarileşen bir mecra olarak ele alarak literatüre yeni bir boyut eklemektedir. Bu çok katmanlı yaklaşım, Türkiye’de çocuk yayıncılığının sosyal tarihinin anlaşılmasına katkı sağlamakta ve pedagojik iletişim, medya tarihi, çocukluk sosyolojisi ile yayıncılık ekonomisi arasında disiplinler arası bir köprü kurmaktadır.

Bu çalışma, süreli çocuk yayıncılığı bağlamında yarışma ve çekilişlerin çok boyutlu işlevini ortaya koyarak, çocuk edebiyatı, medya tarihi ve pedagojik iletişim alanlarına önemli katkılar sağlamaktadır. Süreli çocuk yayınlarında yarışmalar ve çekilişler aracılığıyla kurulan etkileşim modelleri, dönemin çocuk algısı, yayıncılık stratejileri ve eğitim politikaları hakkında değerli ipuçları sunmakta; günümüz çocuk yayıncılığına da tarihsel bir perspektif kazandırmaktadır. İncelenen dergiler güçlü bir temsil sunsa da dönemin tüm yayınlarını kapsamamaktadır. Gelecekteki araştırmalarda, 1950 sonrası süreli çocuk yayınlarında ticarileşme ve televizyon etkileri, kız ve erkek çocukların katılım farkları, taşra ile merkez arasındaki erişim eşitsizlikleri ve okur mektuplarından yola çıkarak çocukların bu etkinlikleri nasıl algıladığı karşılaştırmalı şekilde incelenmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Akbayrak, K. (2014). *Erken cumhuriyet döneminde sosyalleşme aracı olarak süreli çocuk yayınları (mektepli gazetesi, çocuk, çocuk sesi dergileri örneği)* [Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Alabaş, R. & Kamer, S., T. (2016). Afacan çocuk gözü dergisi ve çocuğun vatandaş olarak eğitimi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 11(3), 77-92. Doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9273> ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY
- Başaran Taş, E. (2008). *Türkiye’de çocuk dergilerinin çocuk eğitime katkısı ve milliyet kardeş dergisi* [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Başboğa, S. (2018). *Erken cumhuriyet dönemi çocuk dergilerinde bedeni, ahlaki ve terbiyevi özellikleriyle inşa edilen çocuk* [Doktora tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Edilgen, B. (2019). *Tek parti dönemi çocuk dergilerinde milli kimliğin inşası* [Yüksek lisans tezi]. Kocaeli Üniversitesi.
- Gürel, Z., Temizyürek, F., & Şahbaz, N. K., (2007). *Çocuk edebiyatı*. Öncü Kitap.
- Huizinga, J. (2018). *Homo Ludens: Oyunun toplumsal işlevi üzerine bir deneme* (Çev. M. A. Kılıçbay). Ayrıntı Yayınları.
- Koçer, D. N. (2020). İdeal çocuktan küresel tüketiciye: Türkiye’de çocuk dergileri ve çocuk imgesi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 13(31), 1218-1237. Doi: <https://doi.org/10.12981/mahder.745700>
- Kodan, H. (2015). *Süreli çocuk yayınlarında yer alan hikâye edici metinlerin çocuğa görelilik durumu*. II. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu 23-24 Ekim 2015 içinde (s. 501-507). İstanbul: Türkiye.
- Müftüoğlu, İlker. (2024). *Tüketicilerin sosyal medyada düzenlenen yarışma ve çekilişlere katılma motivasyonları ile marka sadakati arasındaki ilişki* [Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Özdemir, Nuray (2018). Yeni Türk alfabesinin kabulü sonrasında Türkiye’de gazete promosyonları. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 14(28), 135-162.
- Öztekin, H. (2019). Tek parti dönemi çocuk dergilerinde ‘ideal Türk çocuğu’nun inşası: yavrutürk ve cumhuriyet çocuğu dergileri üzerine bir inceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(2), 1229-1254. Doi: <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.547979>
- Şimşek, H. (2002). *Tanzimat ve mutlakiyet dönemi çocuk dergilerinin eğitim açısından incelenmesi*

[Doktora tezi.] Ankara Üniversitesi.

Terkan, N. (2009). *Türkiye’de popüler çocuk dergilerinde egemen söylemlerin kuruluşu* [Doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.

Tezcan, Mahmut (1995). *Sosyolojiye giriş: temel kavramlar* (4. Baskı). Feryal Matbaa.

Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2014). *Çocuk edebiyatı* (7. Baskı). Akçağ Yayınları.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Seçkin Yayınları.